11. Starchy, O. (2010). The Formation and development of art education in the University of Kiev (1834 – 1924). Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].
12. Udrys, I. (1991). Ukrainian art of the late XIX – early XX century (Problems of formation and development). Extended abstract of candidate's thesis. Moscow [in Russian].
13. Prakhov, A. (1893). A review of the composition by G. Pavlutskiy presented in the historical-philological faculty of the Imperial University of St. Vladimir to obtain a master's degree in history and theory of art, under the title"Corinthian architectural order". Universitetskie izvestiya, 4. Retrieved from http://iht.univ.kiev.ua [in Ukrainian].
14. Sonny, A. (1893). Review of essay master G. Pavlutskiy "Corinthian architectural order" with 50 illustrations in the text and 8 phototypic tables. Universitetskie izvestiya, 4. Retrieved from http://iht.univ.kiev.ua [in Ukrainian].
15. Bubnov, N. (1893). Review on the book by Gr. Pavlutskiy "Corinthian architectural order". Universitetskie izvestiya, 4. Retrieved from http://iht.univ.kiev. ua [in Ukrainian].
16. Pavlutskiy, G. (1891). Corinthian architectural order. Retrieved from http://ua.bookfi.org/ book/734034 [in Ukrainian].
17. Pavlutskiy, G. (1897). On genre scenes in Greek art before the Hellenistic era. Retrieved from http://ua.Bookfi.org/book/ 734828 [in Ukrainian].
18. Pavlutskiy, G. (1889). Ancient Greek painted vases. Kyiv [in Ukrainian].

УДК 792(477.6-2)(045)

Демідко Ольга Олександрівна
аспірантка Маріупольського
державного університету
olga.demidko.91@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ ТЕАТРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПІВНІЧНОГО ПРИАЗОВ'Я У XIX ст.

Статтю присвячено становленню театральної культури Північного Приазов'я у XIX ст. Висвітлено загальні особливості початкового періоду діяльності театрів у Маріуполі та Бердянську. Проаналізовано репертуар, внесок гастролюючих труп, рівень зацікавленості та відвідуваності театру мешканцями цих міст. На основі періодичної преси, театральних афіш та програм визначено роль російської та української класики, простежено розвиток аматорства та благодійної діяльності акторів у регіоні.
Ключові слова: театральна культура, Північне Приазов'я, афіша, репертуар, гастролі.

Демидко Ольга Александровна, *аспирантка Мариупольского государственного университета*
Особенности становления театральной культуры Северного Приазовья в XIX в.
Статья посвящена становлению театральной культуры Северного Приазовья в XIX в. Освещены общие особенности начального периода деятельности театров в Мариуполе и Бердянске. Проанализированы репертуар, вклад гастролирующих трупп, уровень заинтересованности и посещаемости театра жителями исследованных городов. На основе периодической печати, театральных афиш и программ определена роль российской и украинской классики, прослежено развитие любительского театрального движения и благотворительной деятельности актеров в регионе.
Ключевые слова: театральная культура, Северное Приазовье, афиша, репертуар, гастроли.

Demidko Olga, *Postgraduate student, Mariupol State University*
The features of theatre culture formation in North Pryazovye in 19th century
The article deals with the features of theatre culture formation in North Priazovye in 19th century. The theatrical life of North Priazovye has not been investigated yet as an original art phenomenon, and therefore, it demands the detailed studying. The main purpose of the article is to research the features of formation of North Priazovye basing on examples of theatres of Mariupol and Berdyansk during XIX c. Besides that point, one more our task is also to analyze the repertoire, the profit and contribution of guest touring troupes, the degree of interest and attendance of the theatre in Mariupol and Berdyansk. The information was collected from literature, newspapers, playbills and funds of local lore museums.

The study showed that the difficult conditions of social and economic life of the Ukrainian people affected on the cultural development of North Priazovye during XIX century. For a long time, there wasn't any stationary theatre in the region. At the beginning of the XIX century, the presence of guest touring troupes has become the significant factor of the formation of theatrical culture in Mariupol and Berdyansk. The first guest touring theatre has appeared with lots of professional actors in Berdyansk, 1845. And in Mariupol the first theatre performance was presented to see it in 1847. It is necessary to emphasize that the theatre troupes from other cities have become to show up more and more often in the region. For several years, the theatre has become the centre of culture of citizens' life in Mariupol. One Mariupol merchant, N. Popov, opened his own theatre accommodation, which could make profit up to 300 rubles.

The process of opening the theatre in Berdyansk was an important part for the development of the cultural area of the region. The building of the Berdyansk theatre was built in the best architectural traditions. On the opening day, the theatre was filled with spectators. However, the performance of the troupe's ensemble and theatre's orchestra were quite weak. Soon, theatre business of Berdyansk considerably was improved due to the activity of Mr. Markov, new impresario. The prevailing performances in theatres' repertoire of North Priazovye were Russian ones. The audience of Mariupol could watch genius works written by N.Gogol, A.Griboedov, A.Pisemsky, A.Ostrovsky and also plays created by W.Shakespeare and F.Schiller.

The charity activity of Berdyansk theatre workers developed actively. However, quite insignificant part of funds were sent to poor and other was spent on various devices of amateur rehearsals, music, scenery and other theatrical accessories. It was connected with the fact, that the work of theatres was constructed on public starts. They rarely could get a salary. Ordinal performances didn’t raise but the third part of the money, which were brought by charitable performances.

In 1878, V. Shapovalov created the first professional troupe in Mariupol. It consisted of many quite talented actors, who worked in that theatre cast troupe.

A new theatrical season of 1887 in Berdyansk began with the problems connected with public. The audiences indifferently behaved to the theatre, theatricals were several times put aside in connection with the shortage of funds.

At the same time the Mariupol impresario, V. Shapovalov, continued to make enormous efforts for the construction of own theatre. Despite financial complications, due to persistent labor in 1887, V. Shapovalov realized his dream into reality – he constructed theatre and called it as "concerto hall".

If there was a high level of attendance observed in Mariupol, then in Berdyansk impresarios and artists quite often grumbled on bad collections, indifference of public to the theatre or cooling to the art. If there was a high level of attendance of theatre in Mariupol, then in Berdyansk often complained about indifference of public and bad attendance.

Special place in theatrical life of Mariupol at the end XIX of century occupied the Ukrainian musically-dramatic theatre. Habitants of city due to the guest performances of great masters of the Ukrainian stage as M. Kropivnitski, P. Saksaganski, I. Karpenko-Kary, and M. Sadouskaya-Barilotti had the opportunity to become familiar with national theatrical dramatic art. V. Shapovalov managed a theatre in Mariupol during eight years and made everything’s possible for development and success of theatrical business of city.

The study showed that the leading types of dramatic art in a region were musical (opera, vaudeville, musical drama and comedy) and dramatic (tragedy, comedy, drama). The results of the study showed that the features of initial period of activity of theatrical establishments in Mariupol and Berdyansk became: permanent presence of touring troupes in the region, musical and entertaining direction of many theatricals, raising of theatricals of the Ukrainian, Russian and foreign classics, development of the amateur motion and active charity activity of actors.

Key words: theater culture, North Priazovye, playbill, repertoire, tours.

Вивчення регіональних традицій театрального мистецтва залишається невичерпним об’єктом дослідження духовної культури суспільства. На сьогоднішній день театральне життя Північного Приазов’я не висвітлено як самобутній мистецький феномен і потребує осмислення з позицій розуміння його як культурної цілісності. Протягом XIX ст. відбулося формування, творче становлення та пошук власного шляху у мистецтві своєрідної театральної культури регіону.

Мета статті – дослідити особливості становлення театральної культури Північного Приазов’я у XIX ст. на прикладі діяльності театрів Маріуполя та Бердянська.

Дослідження, пов’язані з історією театру в Маріуполі та Бердянську, знайшли відображення в наукових розвідках В. Константінової [6; 7], І. Лимана [7], Л. Чуприк [11]. Важливі відомості про становлення театрального мистецтва Північного Приазов’я зустрічаються у працях краєзнавців Л. Яруцького [14], В. Михайличенка, Є. Денисова, М. Тишакова [9]. Багато неопрацьованого матеріалу зосереджено в збережених афішах, програмах та періодичних виданнях XIX ст.

Складні умови історичного та соціально-економічного життя українського народу протягом XIX ст. позначилися на культурному розвитку Північного Приазов’я. Довгий час у регіоні не було жодного стаціонарного театру. На початку XIX ст. вагомим чинником формування театральної культури в Маріуполі та Бердянську стає наявність мандрівних (пересувних) труп. Так, у липні 1845 р. у губернській газеті "Одесский вестник" повідомлялося, що в Бердянську, нарешті, з’явився театр з дуже порядною російською трупою. Поряд з цим у 1847 р. трупа антрепренера В. Виноградова, згодом артиста петербурзького Олександрінського театру, приїхавши у Маріуполь, відкрила перший театральний сезон [8, 291]. Заїжджі театральні трупи мандрівних театрів почали з’являтися в місті дедалі частіше. За кілька років театр в Маріуполі став центром культури міського життя. Цим скористався маріупольський купець – Н. Попов, який свою дерев’яну комору переобладнав у театральне приміщення і дав їй пишну назву: "Храм музи Мельпомени". У бенефісні дні театр приносив до 300 рублів прибутку [8, 292].

Важливе значення для формування культурно-мистецького простору Північного Приазов’я мало відкриття і діяльність Бердянського театру. Будівля міського театру Бердянська до цих пір вважається однією з кращих архітектурних споруд міста. Це був двоповерховий будинок, верх якого вінчали залізний дах, скульптурні групи та інші ліпні прикраси. Зведена вона була в першій половині XIX ст. на кошти міського голови Н. Кобозева [9, 163].

У день відкриття Зимового театру (24 квітня 1849 р.) на його підмостках трупа акторів грала три водевілі. Бердянський театр був заповнений глядачами. У пресі зазначалося, що приміщення "може вмістити в собі більше 400 глядачів, хоча на першій виставі їх, ймовірно, було більше. Збір простягався до 325 руб. сер." [7, 48]. У другий театральний сезон помітним стає напрямок музичнорозважальної спрямованості. Крім вистав, в бердянському театрі влаштовували маскарадні бали, почав працювати професійний оркестр.

В історії театрального життя Північного Приазов’я важливу роль відіграв російський компонент. Так, на сцені маріупольського "Храму музи Мельпомени" грали російські трупи та товариства М. Стрельського, А. Ярославцева, такі актори, як Є. Медведєва, І. Киселевський, М. Лентовський. Репертуар маріупольського театру складався з п’єс М. Гоголя ("Ревізор", "Одруження"), О. Грибоєдова ("Лихо з розуму"), О. Писемського ("Гірка доля"), О. Островського ("Василина Мелентьєва", "Гроза"). Викладач

чоловічої гімназії у Маріуполі О. Петрашевський повідомляв, що "незважаючи на невеликі розміри театру, ставилися геніальні твори В. Шекспіра, Й. Шиллера та корифеїв російської сцени. У п’єсах В. Шекспіра особливо подобався Маріупольській публіці артист Александров" [8, 293].

Заслуговує на увагу активна благодійна діяльність бердянських акторів-любителів, яку вдалося дослідити завдяки збереженим афішам театру. Першу виставу з благодійною метою поставила талановита актриса М. Плетнєва. А 29 грудня 1862 р. в Бердянську було проведено вже другий благодійний спектакль [7, 59]. Благодійна діяльність бердянських театралів була не тільки прикладом громадської активності та соціальної творчості, а й сприяла покращенню свого авторитету та створенню власного іміджу. Однак зовсім незначна частина надходила бідним, а решта витрачалася на влаштування аматорських репетицій, музику, декорації та інші театральні аксесуари. Це було пов’язано з тим, що роботу як маріупольського, так і бердянського театру було побудовано на громадських засадах. Зарплатню отримували дуже рідко. Звичайні вистави не збирали і третьої частини тих грошей, які приносили благодійні спектаклі.

Водночас завдяки спостереженням Райнера Лінднера нам стало відомо, що у сільській місцевості Бердянська переважали пересувні театральні трупи, місто переживало процес професіоналізації, комерціалізації та обуржуазнення театру [6, 350].

У Маріуполі новим власником театрального приміщення став І. Деспот [14, 180]. У театрі І. Деспота почалася діяльність видатного антрепренера В. Шаповалова. У 1878 р. він створив першу професійну трупу в Маріуполі. Василь Леонтійович Шаповалов був людиною цілеспрямованою, пристрасно люблячою театр. Саме ця пристрасть до мистецтва штовхнула В. Шаповалова на ризикований шлях театрального антрепренера.

Василь Леонтійович вмів розгледіти й оцінити талановитого актора. В. Шаповалову належить заслуга першовідкривача таланту Л. Ліницької, однієї з перших володарок Почесного звання народної артистки СРСР [11, 4]. Маріупольський глядач побачив такі спектаклі, як: "Російське весілля", "Царська наречена", "Людина, яка сміється", слухали трьохактну оперу "Фауст навиворіт", сміялися мешканці міста під час четирьохактного водевілю "Бродяга". Успіхом користувалися також одноактні оперети. Всього в 1878 р. В. Шаповаловим було поставлено 22 вистави, що є значною цифрою для початкового періоду діяльності театру [14, 181]. Перші вистави В. Шаповалова мали надзвичайний успіх, але незважаючи на це по закінченню сезону антрепренер знаходився у досить скрутному фінансовому становищі [2, 191]. Позначилася, очевидно, відсутність комерційної жилки у В. Шаповалова, бо був він скоріше людиною творчою, ніж ділком. Та Василь Леонтійович не покинув улюбленої справи.

Наприкінці XIX ст. набуває розвитку аматорський рух у регіоні. Важливою подією стало створення Маріупольського драматично-музичного товариства у 1884 р. Члени товариства ставили аматорські вистави, влаштовували концерти, сприяли естетичному вихованню мешканців міста [8, 297].

Згідно з відомостями програм та афіш 1881–1883 рр. на сцені бердянського театру любителями з благодійною метою були представлені наступні вистави: драми "Злоба дня" [3], "Світські ширми" [12]; комедії: "Одруження Белугіна" [4], "Сучасна панянка" [13]; водевілі: "Простушка і вихована" [3], "Бідова бабуся" [12], "Безутішна вдова" [4], "Камердинер Франт" [13]. Серед акторів часто грали: Г. Ольшанський, Є. Полянська, А. Нелюбов, В. Полянський, К. Островська, В. Апостолов, С. Попова, Є. Ігнатьєва, Г. Габрієлі, Т. Дубров, Е. Саханєва [12; 4].

Новий театральний сезон 1887 р. у Бердянську розпочався з проблем, пов’язаних з публікою. Вистави в театрі почалися 20 жовтня; глядачі байдуже ставилися до театру, спектаклі декілька раз не відбувалися у зв’язку з нестачею зборів [10, 249].

Водночас маріупольський антрепренер В. Шаповалов продовжував докладати багато зусиль для побудови власного театру. Коли театр І. Деспота прийшов у повну непридатність, Василь Леонтійович переніс вистави в готель Н. Шиманського. Приміщення довелося переобладнати, влаштувати сцену і глядацький зал [8, 296]. Побудова нового театрального приміщення зайняла 10 років. Спогади сина засновника маріупольського театру М. Кечеджи-Шаповалова дають змогу дізнатися, що ніхто з "родичів-греків, не виключаючи і найближчих, не пішов на зустріч і не надав допомоги в позиковій формі" [5, 19]. Незважаючи на фінансові труднощі, завдяки наполегливій праці у 1887 р. В. Шаповалов втілив у життя свою мрію – побудував театр, назвавши його "Концертним залом". У залі була обширна сцена, для якої за власні кошти В. Шаповалов замовив гарні декорації. Були зроблені зручні, пронумеровані сидіння для публіки, особливе, відокремлене від глядачів, місце для оркестру. У концертному залі знаходилися: фойє, буфет для публіки і каса; із зовнішнього боку влаштований під’їзд. Театр був красивим і доволі містким – на 800 місць. Це при 16815 жителях в тодішньому Маріуполі [8, 295].

Концертний зал було урочисто відкрито 8 листопада 1887 р. прем’єрою "Ревізора" М. Гоголя. Зал був переповнений. В. Шаповалов з великим успіхом зіграв роль Городничого. Відкриття нового театрального приміщення стало великою подією в культурному житті міста, про нього писали в столичних і провінційних газетах. Після побудови нового театру в місто були залучені кращі театральні сили України та Росії. У подяку міська влада звільнила В. Шаповалова від сплати податку за Концертний зал на 10 років [11, 5].

У першому сезоні маріупольці познайомилися з мистецтвом талановитих акторів В. Андрєєва-Бурлака, М. Глєбової, М. Івана-Козельського. При повному зборі театр давав тисячу рублів прибутку [14, 198].

Якщо у Маріуполі спостерігався високий рівень зацікавленості та відвідуваності театру, то у Бердянську антрепренери і артисти доволі часто скаржилися на погані збори, на байдужість публіки

до театру, на охолодження до мистецтва. Проте за свідченням сучасника тих подій причина охолодження та байдужості бердянської публіки була пов’язана з безпосередніми працівниками храму Мельпомени. Як зазначав бердянський кореспондент в "Одесском вестнике" за 1889 р.: "театр в більшості випадків представляє авгієві стайні, в яких панує розбещеність, бруд і повна відсутність серйозного ставлення до справи" [10, 276]. Незважаючи на таку песимістичну картину далі кореспондент зауважує, що з початком нового театрального сезону Бердянськ знаходиться в більш кращих умовах: "у нас гостює досить порядна трупа під управлінням пана Міхайлова-Муравйова. Втішає, що на сцені з’явилися побутові російські п’єси… З артистів заслуговують належної похвали пані Неверова, актори Вишневський та Караулов. Трупа має добрі збори" [10, 276].

Кореспондент московського журналу "Артист" повідомляв: "Справи бердянського театру йдуть досить задовільно. Актори Бердянська грають на артільних засадах. Слід віддати належну справедливість режисерові тутешньої трупи за його енергію і працю, поставити справу з невеликими силами артистів так, що кожен спектакль дивляться із задоволенням" [1, 144].

Особливе місце в театральному житті Маріуполя наприкінці XIX ст. займав український музично-драматичний театр. Жителі міста завдяки гастролям великих майстрів української сцени М. Кропивницького, П. Саксаганського, І. Карпенка-Карого, М. Садовської-Барілотті мали можливість ознайомитися з національною театральною драматургією. Популярними в Маріуполі стали спектаклі "Наталка-Полтавка", "Запорожець за Дунаєм", "Сватання на Гончарівці", "Доки сонце зійде, роса очі виїсть", "Наймичка". На сцені концертного залу грали: А. Рютчі, Я. Козельський, Л. Манько та ін. [11, 7].

19 листопада 1892 р. у Маріуполі відбулося відкриття чергового зимового сезону Концертного залу В. Шаповалова. Московський рецензент зазначав, що "трупа підібрана цілком добре, шкода тільки, що внаслідок тяжкої економічної кризи, театральні справи йдуть в Маріуполі незадовільно" [1, 150].

В. Шаповалов керував театром протягом восьми років і завоював репутацію творчої людини, для якої інтереси каси ніколи не мали вирішального значення; навпаки він витратив на театр значний стан. Після того, як В. Шаповалов відійшов від театральних справ, у маріупольському театрі настала криза. І на початку XX ст. такої міцної, професійної трупи, подібно до тієї, що створив В. Шаповалов в місті вже не було.

Отже, становлення театральної культури Північного Приазов’я почалося в XIX ст., коли в регіоні з’явилися перші заїжджі акторські трупи. Особливостями початкового періоду діяльності театральних закладів у Маріуполі та Бердянську стали: постійна наявність у регіоні гастролюючих труп, музично-розважальна спрямованість багатьох вистав, постановка спектаклів української, російської та іноземної класики, розвиток аматорського руху та активна благодійна діяльність акторів. Якщо серед бердянської публіки не завжди був високий рівень відвідуваності театру, то серед маріупольців театр користувався великим успіхом. Провідними видами театрального мистецтва в регіоні було музичне (опера, водевіль, музична драма і комедія) та драматичне (трагедія, комедія, драма).

Література

1. Артист. – М., 1892. – № 20. – февраль.
2. Артист. – М., 1893. – № 26. – январь.
3. Бердянский краеведческий музей. – БКМ – КП 21495 Д 8015 (Программа спектакля в Бердянском театре в пользу недостаточных учениц женской народной школы. 13. 07. 1881 г.). – Л. 1-1об.
4. БКМ – КП 17124 Д 5871. – Л. 1-1об.
5. Кечеджи-Шаповалов М.В. Старый и Новый Мариуполь / М.В. Кечеджи-Шаповалов. – Мариуполь: Эл.-типография Бр. Гольприн, 1919. – 30 с.
6. Константінова В.М. Урбанізація: південноукраїнський вимір (1861–1904 роки) / В.М. Константінова. – Запоріжжя: АА Тандем, 2010. – 596 с.
7. "Кращий порт Азовського моря". Літопис історії Бердянська очима кореспондентів "Одеського Вісника" (1861–1875 рр.) // Упорядники: І.І. Лиман, В.М. Константінова. – Бердянськ – Таганрог: РА "Тандем-У", 2007. – 360 с.
8. Мариуполь и его окрестности / Издание почетного попечителя Д.А. Харджаева. – Мариуполь: Типо-Литография А. А. Франтова, 1892. – 461 с.
9. Михайличенко В. Бердянск: взгляд через столетия / В. Михайличенко, Е. Денисов, Н. Тишаков. – Бердянск: Південна зоря; Запорожье: Дикое Поле, 2010. – 448 с.
10. "Повітова столиця". Літопис історії Бердянська очима кореспондентів "Одеського Вісника" (1876–1893 рр.) // Упорядники: І.І. Лиман, В.М. Константінова. – Бердянськ – Невинномиськ: РА "Тандем – У", 2007. – 378 с.
11. Чуприк Л.Н. Научная справка из истории Мариупольського театра / Л.Н. Чуприк // Архив Мариуполь. краев. музея. Ф. 345. од. зб. 25–26. – Мариуполь, 1998. – 28 с.
12. Экспозиция БКМ – КП 21496 Д 8016 – Л. 1-1об.
13. Экспозиция БКМ – КП 21494 Д 8014 – Л. 1-1об.
14. Яруцкий Л.Д. Мариупольская старина: Рассказы краеведа / Л.Д. Яруцкий. – М.: Советский писатель, 1991. – 432 с.

References

1. Artist. (1892). Moscow, 20. – February [in Russian].
2. Artist. (1893). Moscow, 26. – January [in Russian].

3. The Berdians'k Municipal Local History Museum. – BKM – KP 21495 D 8015 (The program of a performance in Berdyansk theater in favor of insufficient schoolgirls of women's national school. 13. 07. 1881.) [in Russian].
4. BKM – KP 17124 D 5871 [in Russian].
5. Kechedzhi-Shapovalov, M.V. (1919). Old and New Mariyupol. Mariupol: El.-tipografiya Br. Golprin [in Russian].
6. KonstantInova, V.M. (2010). Urbanization: South Ukrainian dimension (1861–1904). Zaporizhzhya: AA Tandem [in Ukrainian].
7. Liman, I.I. & Konstantinova, V.M. (Eds.). (2007). "The best port of the Sea of Azov". Chronicle of history of Berdyansk eyes of correspondents of "Odeskogo Visnika" (1861–1875). Berdyansk – Taganrog: RA "Tandem-U" [in Ukrainian].
8. Mariupol and its vicinities. Edition of the honourable trustee D. A. Hardzhayev. (1892). Mariupol: Tipo-Litografiya A. A. Frantova [in Russian].
9. Mihaylichenko, V & Denisov, E. (2010). Berdyansk: a look in centuries. Berdyansk: Pivdenna zorya; Zaporozhe: Dikoe Pole [in Russian].
10. Liman, I.I. & KonstantInova, V.M. (Eds.). (2007). "The district capital". Chronicle of history of Berdyansk eyes of correspondents "Odeskogo Visnika" (1876–1893). Berdyansk – Nevinnomisk: RA "Tandem – U" [in Ukrainian].
11. Chuprik, L.N. (1998). The scientific reference from history of Mariupol theater. Archive of the Mariupol local history museum. F. 345. od. zb. 25–26. Mariupol [in Russian].
12. Exposition of BKM – KP 21496 D 8016 [in Russian].
13. Exposition of BKM – KP 21494 D 8014 [in Russian].
14. Yarutskiy, L.D. (1991). Mariupol old times: Stories of the local historian. Moscow: Sovetskiy pisatel [in Russian].

УДК 316.722+130.2

Лисенко Любов Володимирівна
старший викладач Національної музичної
академії України ім. П.І. Чайковського
lysenko.agapi@gmail.com

ПРОБЛЕМА КРИЗИ МЕНТАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ

Статтю присвячено дослідженню кризи ментальної ідентичності етносів у сучасному мультикультурному європейському просторі. Автор зосереджує увагу на феномені етнічного парадоксу, або етноренсансу, який насамперед проявляє себе в царині лінгвокультури. Аналізує різні сценарії розвитку інтеграційних процесів у світовому мультикультурному просторі та пропонує шляхи подолання викликів, пов'язаних з глобалізацією. Особливу увагу приділено аналізу кризових проявів інтеграції емігрантів з країн Сходу в європейський лінгвокультурний простір. Автор розглядає ці явища і процеси в контексті євроінтеграційного вектору українського народу та окреслює, за яких умов ця інтеграція стане максимально успішною і для України, і для країн Європи.

Ключові слова: криза ментальної ідентичності, етнолінгвокультура, мультикультуралізм, етнічний парадокс, етноренесанс, комунікативна компресія, точка ментальної опори.

Лысенко Любовь Владимировна, *старший преподаватель Национальной музыкальной академии Украины им. П.И. Чайковского*

Проблема кризиса ментальной идентичности в европейском мультикультурном пространстве

Статья посвящена исследованию кризиса ментальной идентичности этносов в современном мультикультурном европейском пространстве. Автор акцентирует внимание на феномене этнического парадокса, или этноренессанса, который в первую очередь проявляется в области лингвокультуры. Анализирует различные сценарии развития интеграционных процессов в мировом мультикультурном пространстве и предлагает пути преодоления вызовов, связанных с глобализацией. Особое внимание уделяется анализу кризисных проявлений интеграции эмигрантов из стран Востока в Европейское лингвокультурное пространство. Автор рассматривает все эти явления и процессы в контексте евроинтеграционного вектора украинского народа и определяет, при каких условиях эта интеграция станет максимально успешной – и для Украины, и для стран Европы.

Ключевые слова: кризис ментальной идентичности, этнолингвокультура, мультикультурализм, этнический парадокс, этноренессанс, точка ментальной опоры.

Lysenko Lyubov, *Senior lecturer, PhD-candidate, P.I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine*

The problem of mental identity crisis in the European multicultural space (the ways to overcome).

Within the frames of given article the author carries out the analysis of an ethnomental identity crisis that is shown in the context of linguacultural crisis. Both crises are determined by social and political factors. The author focuses on the place and the role of ethnic linguaculture in the conditions of the contradictory process of globalization and the search of ethnic mental originality.

The article also describes the specific features of new ethnomental identity formation. It proves that crisis can have great potential for creative cultural renovation and linguacultural transformation. Other way the crisis of ethnomental identity is a necessary precondition for finding of a new identity for an ethnos, which ensures further cultural development. Therefore, crisis is a system phenomenon, which can be sometimes really necessary.

ISSN 2226-3209 (Print),
ISSN 2409-0506 (Online)

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
MINISTRY OF CULTURE OF UKRAINE
NATIONAL ACADEMY OF MANAGERIAL STAFF OF CULTURE AND ARTS

ВІСНИК
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ

NATIONAL ACADEMY OF MANAGERIAL STAFF OF CULTURE AND ARTS
HERALD

Щоквартальний науковий журнал
Quarterly Journal

4’2015

Київ – 2015

УДК 050:(008+7)

Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв :
наук. журнал. – К. : Міленіум, 2015. – № 4. – 158 с.

У щоквартальнику Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв висвітлюються актуальні питання мистецтвознавства та культурології.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, усіх, хто прагне отримати ґрунтовні знання теоретичного і прикладного характеру.

Затверджено:
Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.10.2015, № 1021
як фахове видання з культурології та мистецтвознавства

Науковий журнал "Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв" індексується в міжнародних базах даних:
EBSCO; International Impact Factor Services; Research Bible; Science Index (РІНЦ); Open Academic Journals Index; CiteFactor; Polish Scholarly Bibliography; Google Scholar; BASE; InnoSpace; Scientific Indexing Services; Journals Impact Factor; InfoBase Index; Directory of Open Access Scholarly Resources

Наукометричні показники: ***Universal Impact Factor (2013 – 0,4285), Global Impact Factor (2014 – 0,823)***

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(протокол № 3 від 27 жовтня 2015 р.)

За точність викладених фактів та коректність цитування відповідальність несе автор

Свідоцтво КВ № 19938-9738ПР від 17.05.2013 р.

ЗМІСТ

Культурологія

Мистецтвознавство